

Tízparancsolat

Lekció: Zsolt. 103.
Textus: 2Móz. 20.4-6

2007. február 18.
Gazdagrét

Harmad-, negyed- és ezerígig

A második parancsolatról beszéltünk a múlt héten. „*Ne csinálj magadnak semmiféle istenszobrot...*” – inti az Úr Izraelt, a népet, akit ő szabadított meg a rabszolgaságból, és ő vezetett a pusztában a Sínai hegyhez, hogy ott szövetséget kössön vele. Isten nem engedi, hogy gyermekei bármilyen módon megpróbálják kiábrázolni őt, és ezzel hamis biztonságba és torz istenképhez kormányozzák magukat. Az élő, szabad és végtelen Isten jelenléte semmilyen kiábrázolással nem garantálható, nem köthető magunkhoz. Népe ígéreteiben kell hogy bízson, ahelyett, hogy megpróbálná biztosítani az Úr jelenlétét. Arról is szóltam, hogy egy rögzített, megmerevedett istenábrázolás hogyan torzítja el arról az Istenről való képünket, aki szól, cselekszik, életünkbe közbeavatkozik, keres minket és választ vár tőlünk. A halott képek tisztelője olyanná válik, mint keze alkotása: élettelen, néma, süket és vak az élő Isten dolgaira nézve.

A második ígéhez kapcsolódik egy komoly figyelmeztetés, sőt, talán sokak számára ijesztő kijelentés is. A kérdésre, hogy miért ne ábrázoljuk ki az Urat (azzal együtt, hogy miért ne legyenek más istenei népének), a következő választ kapjuk: „*mert én az Úr féltőn szerető Isten vagyok! Megbüntetem az atyák bűnéért a fiaikat is harmad- és negyedígig, ha gyűlölnék engem. De irgalmasan cselekszem ezerígig azokkal, akik szeretnek engem és megtartják parancsolataimat.*” Ezek a mondatok a későbbiekben is döntő módon meghatározták Izraelnek az Úrhoz való viszonyulását. A Biblia lapjain újból és újból visszacsengenek az Úr szavai (2Móz. 34.7,14; 4Móz. 14.18; 5Móz. 5.9, 6.15; Jer. 32.18). Harmad-, negyed-, sőt ezerígig... Ki a féltőn szerető Isten? Hogyan és miért beszél büntetésről? És ha ilyen szigorú, ki bízhat irgalmasságában?

I. A féltőn szerető Isten

Meglepő Istennek ez az újabb bemutatkozása, különösen, ha az eredeti szöveghez közelítően így fordítjuk: *Én, az Úr, féltékeny Isten vagyok! Nem tudom, ki az, aki hasonló leplezetlenséggel beszélne erről: én féltékeny férj, féltékeny feleség vagyok...* Persze nem véletlenül hozza a Biblia a „féltőn szerető” kifejezést; hiszen érezzük, hogy a féltékenység negatív tulajdonság, és így ez a szó könnyen félrevezet Istennel kapcsolatban. Ugyanakkor látnunk kell, hogy a „féltőn szerető” kifejezés nem érzékelteti azt a lényeges elemet, amit a „féltékeny” szó igen: Isten kizárólagos kapcsolatban akar élni szövetséges népével. Az Úr nemcsak a maga szeretetét és hűségét veszi komolyan, hanem ugyanezt várja el szövetséges népétől. Ha ez a nép más istenek előtt is leborul (első parancsolat), vagy megpróbálja az élő Istent kiábrázolni, és ezzel fantáziája és művészi képességei korlátai közé szorítani, hűtlenné lett egyetlen és valóságos szövetséges társához, az Úrhoz. Isten jogos féltékeny haragja lobban fel, hasonlóan a megcsalt férjhez vagy feleséghez, ha népe, akiket magáénak választott, elhívott és akikkel szövetségre lépett, megcsalják őt.

Isten tehát hasonlóan elvárja népétől, hogy „féltőn szeretők”, „féltékenyek”, más szóval buzgók legyünk iránta (a Biblia, amikor az ember Isten iránti kizárólagos szeretetét említi, gyakran a „buzgóság” kifejezést használja). Illés próféta, amikor Izrael nagy része elhagyta az Urat és idegen isteneket szolgált, de ő mindvégig hűséges maradt, szól így: „*Nagyon buzgólkodtam az Úrért, a Seregek Istenéért...*” (1Kir. 19.10, 14). A zsoltáros pedig így ír: „*háza iránti féltő szeretet emészt...*” (Zsolt. 69.10). Nem véletlen, hogy ezt idézi

János evangélista, amikor Jézus megtisztítja az árusoktól a jeruzsálemi templomot. Tudjuk, hogy nagy haragra gyúl, és úgy űzi ki a templomból azokat, akik tisztességtelen üzletelésükkel megfosztják az Istent keresőket attól, hogy a szent helyen valóban az Úrral találkoznak. Ezt az Úr iránti szenvedélyes szeretetet, kizárólagos és mindennél előbbre való odaadást nevezi a Biblia féltő szeretetnek, lángoló buzgóságnak.

Ez az Urat és az ő ügyét minden, még a maga élete és biztonsága elé is helyező Jézus kép mélyebbre vezet bennünket a féltőn szerető Isten és szövetséges népe kapcsolatának megértésében. Érezzük, hogy ez az oda-vissza való kizárólagosság nem pusztán törvény, vagy parancs. Nem arról van szó, hogy Isten kegyetlen keményen magánál tart, és te csak próbálg meg kilépni ebből, majd meglátod, mi következik. Ez a kizárólagosság nem a törvény, hanem a szeretet kizárólagossága. Amint egy házaspár életében is hasonlóan van ez. Köti őket egymáshoz az ígéretük, az esküjük, de ha élő a kapcsolatuk, az egymás iránti kizárólagosság a bennük élő mély szeretetből táplálkozik.

A szeretet kizárólagosságának ez a gondolata továbbvezet bennünket a már korábban többször említett kérdéshez: ki is az Isten? Milyen Isten? A magunk képére formált istenek, valamint a „minden Isten ugyanaz, csak máshogy nevezik a világ más és más kultúráiban” összefüggésében tekintsünk a féltőn szerető Istenre! Az, aki kijelenti magát a szabadításban, és aki a szeretetnek erre a kizárólagosságra hívja népét, mással össze nem téveszthető, személyes Úr. Ezt a személyes szeretetkapcsolatot összevetve a ma olyan népszerű személytelen istenképekkel, vajon melyik a több? Melyik a magasabbrendű? Melyik állhat az egész teremtett világ mögött? Kevesebb-e az Úr azzal, hogy ő féltőn szerető, és ugyanerre hív, vagy éppen több, mint az a megismerhetetlen isten, aki semmit sem követel, hanem úgy hajlik, ahogy mi spekulálunk róla? Az ember faragta a Biblia Istenét saját képére, és ezért lett az Úr féltőn szerető, vagy az Úr formálta az embert a maga képére, és ezért lett szívünk legmélyebb vágya, hogy szeretetkapcsolatokban éljünk?

Mi, akiket megszólított, akiknek kijelentette magát az Úr, örömmel valljuk, hogy ő féltőn szerető, és hálával adjuk oda magunkat neki, a szeretet kizárólagosságában!

II. Megbünteti harmad- és negyedízig

Összeférhet-e Isten szövetséges népe iránt való féltő szeretete azzal, hogy „megbüntetem az atyák bűnéért a fiaikat is harmad- és negyedízig, ha gyűlölnék engem”? Büntetés és szeretet sokak számára kizárják egymást – legalábbis, ha Istenről van szó. De hogy az apák bűnéért a fiaikat, unokákat, dédunokákat büntesse, az meg teljesen elfogadhatatlan, hiszen alapvetően igazságtalan. Hogyan értsük Istennek e szavait, amelyek éppen féltő szeretetéből, népe iránti kizárólagos igényéből fakadnak?

Ebben a kérdésben a bűn természeténél kell elindulnunk. Hiszen nem teljesen nyilvánvaló, hogy az apák bűnei kihatnak a fiakra, az egyik generáció vétkei vagy múltasztásai következménnyel vannak a következő generációk életére? Szeretnénk úgy látni a vétkeinket (is), hogy az a mi ügyünk, és senkinek semmi köze hozzá. Ez azonban teljességgel téves felfogás. A társadalomra, a különböző szintű közösségekre hatással van az egyén élete, jelen esetben bűne. Hat a kortársaira, és hat a későbbi generációkra. Ez a bűn természete; erősen fertőző.

Nem arról van tehát szó, hogy Isten megbünteti a szüleid, nagyszüleid bűnéért, hanem arról, hogy a bűnnek generációkon átívelő következményei vannak. Nem függetlenítheted magad attól, ami előtted történt, és tetteidnek hatása lesz akkor is, amikor már nem élsz (a harmadik-negyedik generáció az, amit egy ember általában megél). Az eredeti szövegben olvasott ige megerősíti ezt: „meglátogatom”, „megvizsgálom”, „számon kérem” az atyák vétkeit a fiakban. Isten nyomon követi azt, amint a bűn hatása kibontakozik, mert igenis kibontakozik.

A második parancsolat e szigorúnak tűnő kitétele tehát nem más, mint figyelmeztetés Isten gyermekei számára. Ha engem gyűlöltek, azaz megvetitek a parancsolataimat (hiszen a 6. v. szerint azok szeretik, akik megtartják parancsolatait), akkor annak nem csak rád nézve vannak következményei. Utaltam már rá, hogy ez kisebb és nagyobb közösségekre egyaránt igaz, de mégis a legnyilvánvalóbban a családban mutatkozik meg. Mennyi fájdalmat és nyomorúságot tud hordozni egy család generációkon keresztül! Egy döntés, amelynek következtében az apa vagy az anya hűtlenné lesz, és kilép a házasságból, micsoda törést okoz a gyermekek életében. Egy alkoholista szülő ugyanúgy rossz mintákat ad át, mint egy olyan apa vagy anya, aki számára az életben a legfontosabb cél a mindegy milyen módszerekkel minél több pénz megszerzése. Kemény, erőszakos, vagy éppen hátsó szándékokkal teli, manipulatív viselkedésünk akarva-akaratlan mintát ad gyermekeinknek. A végtelenségig folytathatnánk a sort... Mennyi nyomorúságot hoztunk, és fájdalmas, sebzett valónk miatt mennyi bűnt adunk tovább! Pedig a szülők arra hívtak el, hogy egészséges példát adjanak a gyermekek elé, akik innen tanulnak meg szeretni, érzéseiket kifejezni és azokat kezelni, kommunikálni, konfliktusokat megoldani, stb. Több, mint világos Isten igéjének igazsága: „*megbüntetem az atyák bűnéért a fiakat is harmad- és negyedéig, ha gyűlölnek engem*”. Ez a bűn természete.

Ugyanakkor hangsúlyozni kell, hogy ez semmiképpen nem a bűn győzelme – és erről hamarosan több szó esik. Ugyanakkor nem is felmentés az egyéni felelősség alól. Mondtam, hogy Istennek ezek a szavai mélyen belevésődtek népe életébe, és a figyelmeztetés oldaláról nézve ez jól is van így. Azonban az ember ezzel is, mint mindennel, amit Isten kijelent, visszaél. Ezékiel prófétától tudjuk, hogy született Izraelben egy közmondás: „*Az apák ették az egrest, és a fiak foga vásott el tőle.*” (Ez. 18.2) A próféta nagyon keményen fellép az ellen, hogy korának össznemzeti tragédiáját (babiloni fogság) így magyarázzák kortársai. Tudnillik, hogy az apáink bűnei miatt van rajtunk ez a nyomorúság, hiszen Isten is megmondta, hogy megbünteti az apák vétkeit a fiakban. Isten azonban nem engedi, hogy így kicsavarják szavát, és saját vétkeiket az előző generációkra háírtsák: „*A fiú nem bűnhődik az apa bűne miatt, az apa sem bűnhődik fia bűne miatt. Az igaz azt kapja, amit igazsága érdemel, a bűnös pedig azt kapja, amit bűnéért érdemel.*” (Ez. 18.20) Mindez arra hív bennünket, hogy hordozva az előtünk élő generációk mulasztásainak, vagy éppen elkövetett vétkeinek következményeit, semmiképpen se tartsuk ezeket sem megváltoztathatatlan végzetnek, sem mentségnek a saját bűneink miatt. Isten figyelmezteti népét, felhívja figyelmünket a bűn pusztító voltára, de semmiképpen sem azt adja elénk, hogy ez a tény determinál bennünket. Nem, hiszen a szabadító Isten kegyelme mindig nagyobb, mint a bűnök, amelyeknek elszenvedői és megcselekvői vagyunk.

III. Irgalmasan bánik ezerígig

A bűn hatással van harmad-, negyedéig, de Isten irgalma és áldása ezerígig. Ez az az evangélium, örömhír, amit az Úr elrejtett számunkra a második parancsolatban, és amit szívünkbe akar oltani a mai napon.

Míg egyesek felelőtlenek a bűn pusztító természetével kapcsolatban, mások pedig, bár Jézus követői, nagyobb hatalmat tulajdonítanak a bűnnek, és Isten ítéletes meglátogatásának, mint az Úr irgalmának. Az ilyen ember annak kínzó nyomorúságában él, hogy hibáit óriásnak látja, és mindvégig retteg, hogy csak ezeket adja át gyermekeinek, környezetének. Szavakban tudja, hogy az Úr kegyelmes és irgalmas, de a szívét még soha nem járta át a Szentlélek erejében való felismerés: az Isten irgalma sokkal erőteljesebben árad át az utódainkra, mint a hibáink és nyomorúságaink. Az arány: három ill. négy az ezerhez – mondanánk, ha azt gondolnánk, hogy Isten itt számtanórát akart tartani Izraelnek. De feltételezem, hogy az ezer egyszerűen csak sokat jelent, nagyon sokat, amivel Isten azt akarta

mondani az őt szeretőknek, hogy ne aggódjatok. Ne rettegetek, hanem higgyetek! Higgyétek el, hogy nagyobb az ereje Isten áldásának és kegyelmének, mint a bűnnek! Higgyétek végre el, hogy az, hogy az Úréi vagytok és minden botladozás közepette, de szeretitek és törekedtek engedelmesen élni, hatással van a környezetetekre, a következő generációkra, a családokra. Éljétek meg a hiteteket otthon, és éljétek tisztességes, becsületes életet. Nyilvánvaló, hogy ezzel adunk mintát a gyermekeinknek, és ez hatalmas felelősség. De lássátok, hogy sokkal többről van itt szó, mint amit ti gyermekeitek elé éltek: az Isten irgalmáról, az ő áldásának erejéről, az ő ígérteréről: *„irgalmasan cselekszem ezerízíg azokkal, akik szeretnek engem és megtartják parancsolataimat.”*

Befejezésül a következőkre hívlak benneteket az Ige alapján:

Hálával fogadjuk el, és valljuk meg, hogy a mi Istenünk, aki az Úr Jézus Krisztusban megjelent és megváltott minket, féltőn szerető Isten. Kötelezzük el magunkat neki – először, vagy újra – a szeretet kizárólagosságával.

Tekintsünk vissza az életünkre. Megjelennek előttünk szülők, apák és anyák, más személyek, akik vétkeinek következményeit hordozzuk – ki többet, ki kevesebbet. Pál apostol írja: *„ahol megnövekedett a bűn, ott még bőszesebben kiáradt a kegyelem...”* (Róm. 5.20). Isten szabadító kegyelme elérhető számokra: vidd elé fájdalmad, hagyd fel azzal, hogy mentséggént használod a múltat, hogy Jézus Krisztus feloldozhasson és irgalmát kiáraszthassa rád.

Próbáld megemlékezni azokról, akik imádkoztak érted, akik Isten előtt hordoztak, akik hűségesekek voltak az Úrhoz, és így részesei lettek annak, hogy te is benne vagy az „ezerízíglén” nagy közösségében. Köszönd meg Istennek azokat a nagyszülőket, szülőket, akik talán csak egy egészen kicsiny kis magot ültettek el benned, de elültették, és amikor eljött az ideje, volt miből kinőjön és szárba szökkenjen a hited.

Végezetül pedig mindannyian vegyünk bátorítást és erőt. Fialat gyülekezet vagyunk, sok gyermekkel. Még nem nőtt fel gyülekezetünkben egy egész generáció, akikről elmondhatnánk, hogy szüleik hitben jártak volna. Voltak ilyen családok, egy-egy, ahol felnőttek a gyermekek, de valójában ez a nagy próba még előttünk van. És ahogy nem tudjuk biztosan, mit adunk át gyermekeinknek a családban, bár szeretnénk Isten eszközei lenni, úgy azt sem tudjuk ma, hogy milyen lesz közösségünk élete tíz, húsz, harminc év múlva... De vegyünk bátorítást és vigasztalást mindannyian Isten szavából, azok is, akik nem nevelnek gyermekeket (még, vagy már...), hiszen a gyülekezet közösségében mindannyian felelősek vagyunk egymásért. Erősödjünk hát meg, és zárjuk szívünkbe az Úr ígérterét: *„irgalmasan cselekszem ezerízíg azokkal, akik szeretnek engem és megtartják parancsolataimat.”* Ámen!